Ένθετο για την άλωση της Κωνσταντινούπολης
https://indd.adobe.com/view/6b43d6a0-e649-40e0-ac90-2d705515dbea

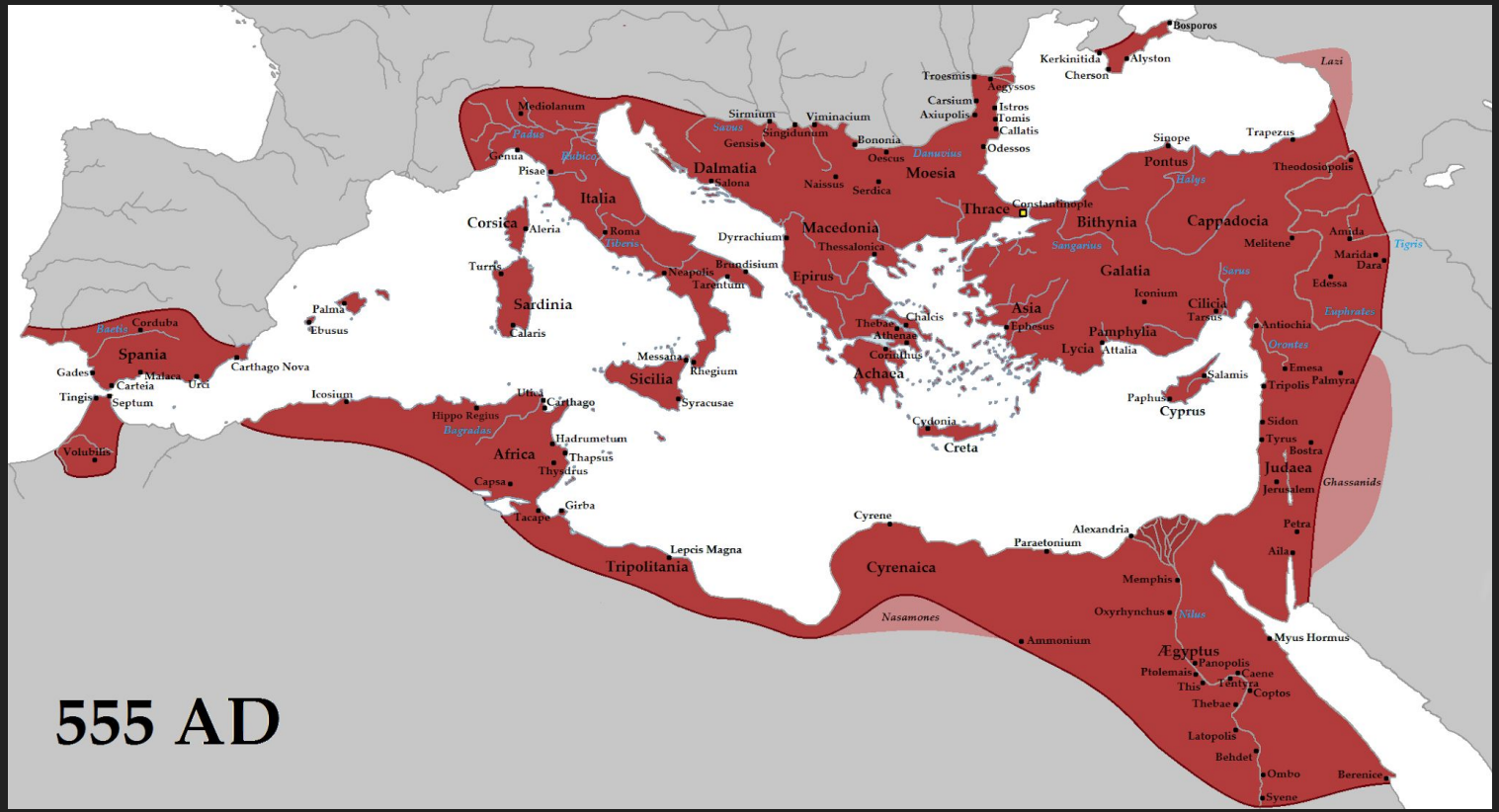
Καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο
http://www.pi-schools.gr/programs/epimorfosi/epimorfotiko_yliko/gymnasio/istoria/kathimerini-zoi-sto-bizantio.pdf

Βυζαντινό γεύμα
https://www.topontiki.gr/2025/09/27/vizantio-kinonia-ke-kathimerini-zoi-meros-evdomo-to-vizantino-gevma/

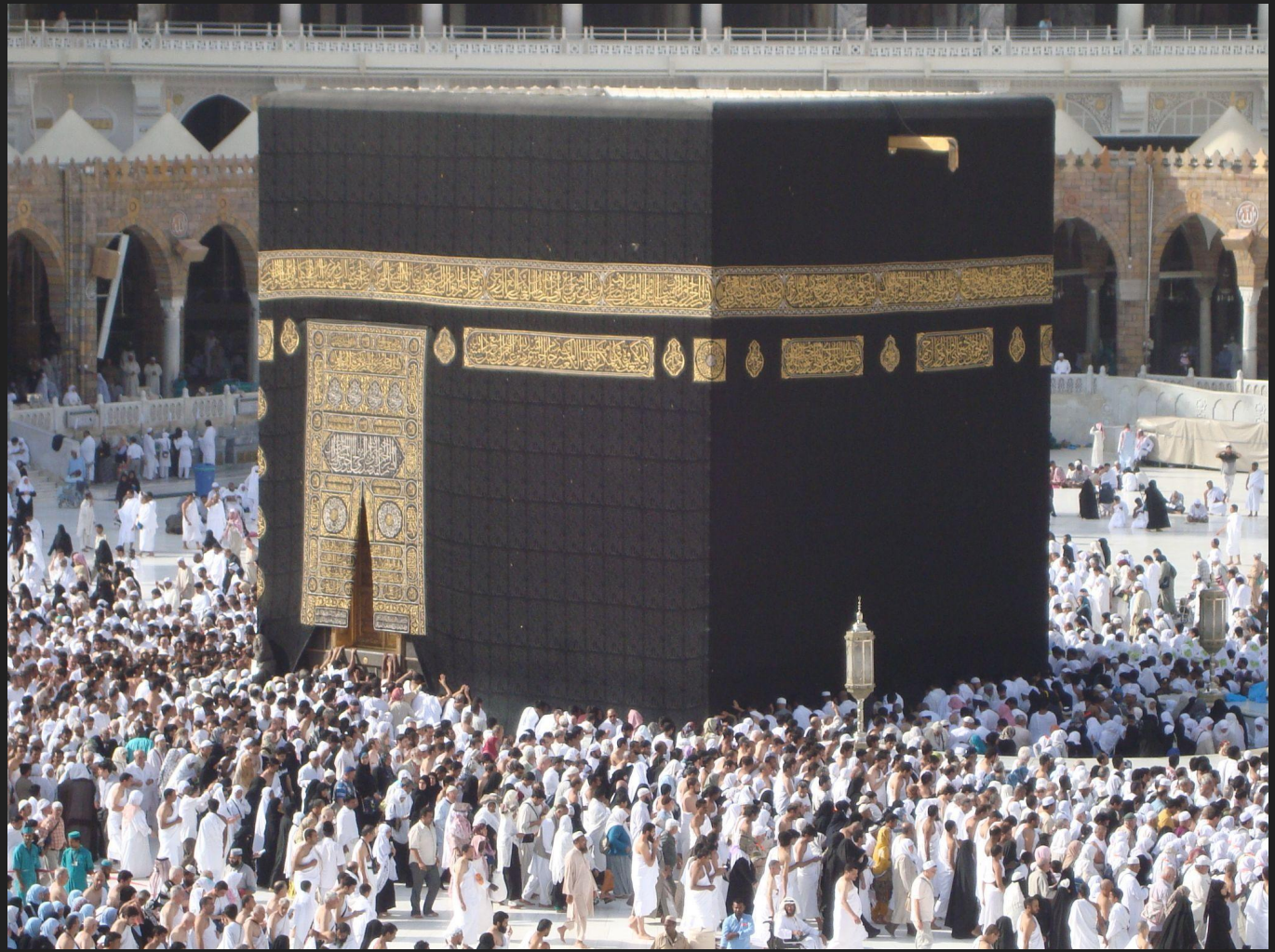
Βασανιστήρια
https://www.newsbeast.gr/weekend/arthro/2412588/ta-skotina-mistika-tou-vizantiou
https://www.gazzetta.gr/plus/article/994763/ayta-einai-ta-skoteina-mystika-toy-vyzantioy-poy-isos-den-gnorizes-pics

Βρομιά στον Μεσαίωνα
https://www.lifo.gr/podcasts/hxhtika-arthra/poso-bromikoi-itan-oi-anthropoi-kata-ton-mesaiona
https://www.naftemporiki.gr/stories/2189258/panoykla-akatharsies-ageystos-chylos-kai-sapia-dontia-giati-nostalgoyme-mia-epochi-stin-opoia-dyskola-tha-epivioname/

Ο Ρουσό για τα παιδιά
https://www.lavart.gr/%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CF%83%CF%8E-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CF%8C%CF%83%CE%BF-%CE%BB%CE%B9%CE%B3%CF%8C%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BF-%CF%84%CE%B1-%CE%B4/

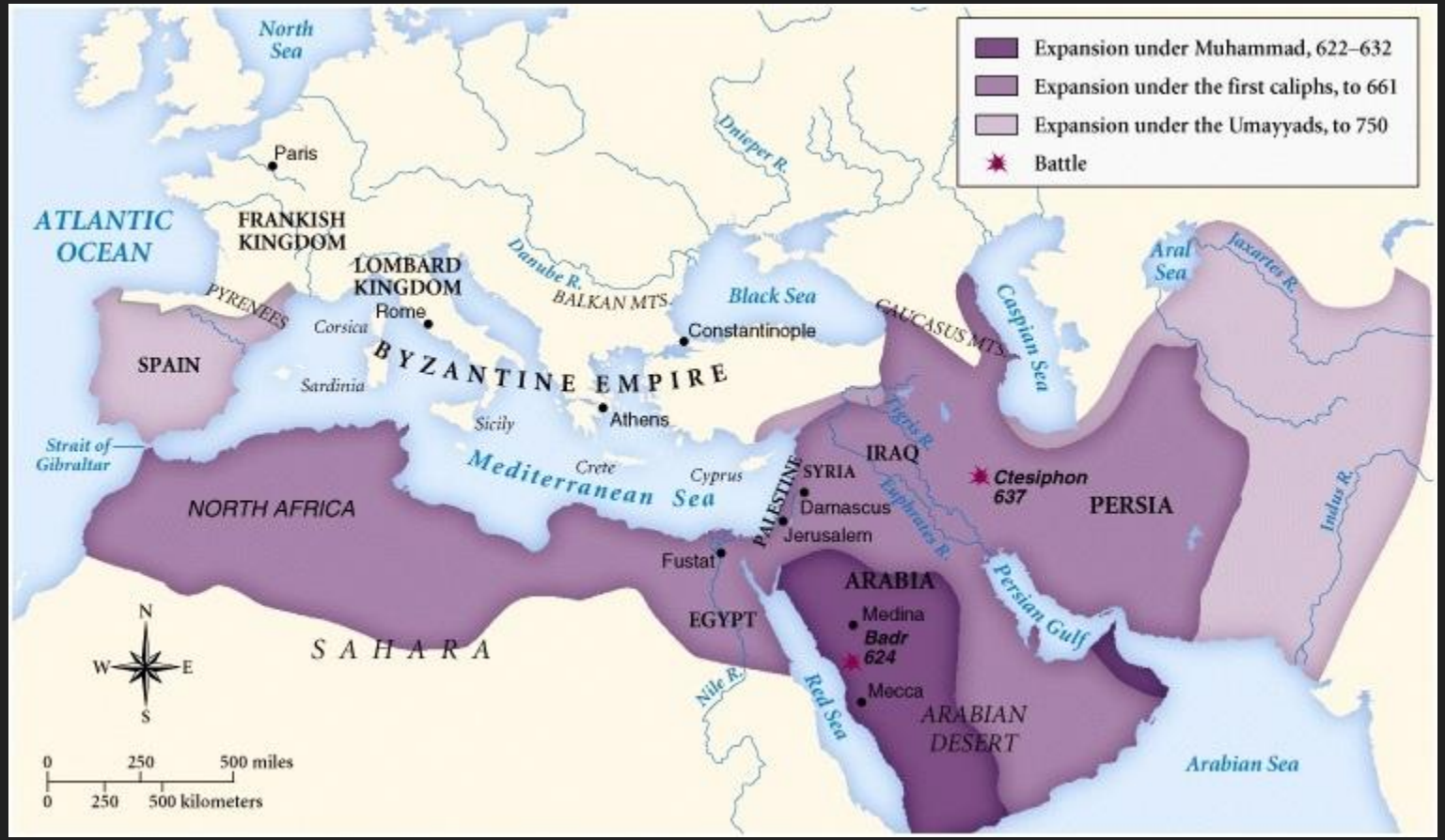

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CF%85%CE%B6%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AE_%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1#/media/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Justinian555AD.png

Η Κάαμπα (αραβικά «ο κύβος») είναι σήμερα ο ιερότερος χώρος για το Ισλάμ, επειδή φυλάττει τον Μαύρο Λίθο. Βρίσκεται στην Μέκκα και είναι ένα κυβοειδές οικοδόμημα. Οι Μουσουλμάνοι όλου του κόσμου όταν προσεύχονται, στρέφονται προς την Κάαμπα και τον Μαύρο Λίθο. Θεωρείται γενικά ότι είναι υπόλειμμα μετεωρίτη και ότι οικοδομήθηκε από τον Ιμπραήμ (Αβραάμ) και τον γιο του Ισμαήλ. Δηλαδή υπήρξε λατρευτικός χώρος Αράβων πολυθεϊστών πριν τον Μωάμεθ.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CE%B1%CE%BC%CF%80%CE%B1

Αραβική εξάπλωση

https://kelliteacher.weebly.com/alpharhoalphabetaiotakappaeta-epsilonxialphapilambdaomegasigmaeta-kappaalphaiota-alpharhoalphabetaiotakappaomicronsigma-piomicronlambdaiotatauiotasigmamuomicronsigma.html

Από το βιβλίο Bernard Lewis: The Middle East

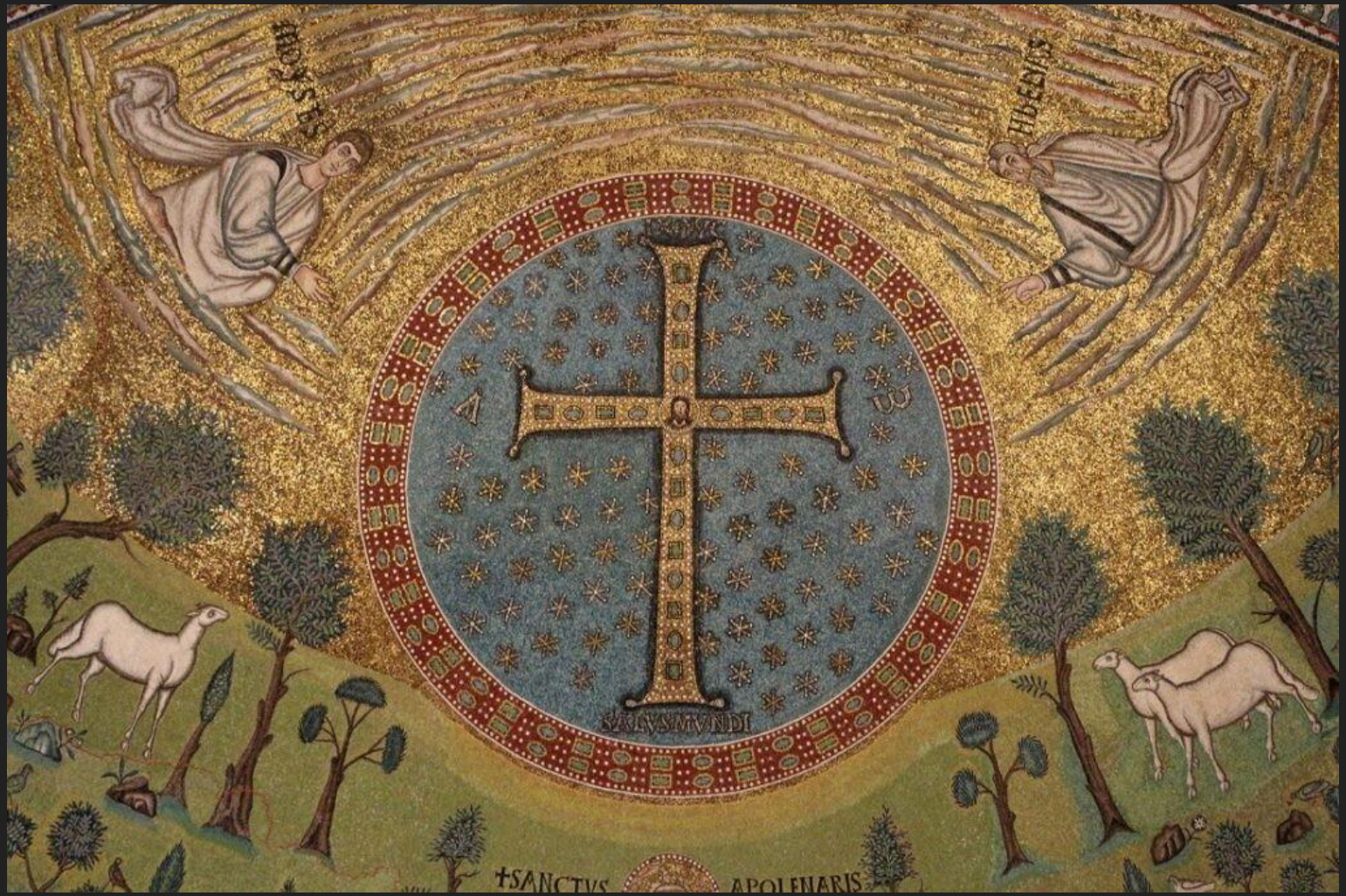
Η λέξη χαράτσι προήλθε από την αρχαία ελληνική λέξη χορηγία. Φαρσί είναι η γλώσσα της επαρχίας Φαρς ή Πάρς του Ιράν, απ' όπου ο όρος Περσία που χρησιμοποιούν οι Δυτικοί για να ονομάσουν τη χώρα. (σελ 247)

Το ρύζι ήρθε από την Ινδία. Από την Ασία ήρθαν ζάχαρη, ροδάκινο, βερίκοκο, σπανάκι (λέξη περσική), αγγινάρα, μελιτζάνα 🍆. Το πορτοκάλι παραπέμπει σε Πορτογαλία, διότι ήρθε στη Μέση Ανατολή από Πορτογάλους εμπόρους. Οι Πορτογάλοι έφεραν επίσης στη Μέση Ανατολή καπνό, καλαμπόκι 🌽, πατάτες και ντομάτες από την Αμερική. Το λεμόνι ήρθε από την Ινδία και η ονομασία του είναι περσική-ινδική. Το νεράντζι είναι περσική λέξη. Το τσάι ήρθε από την Κίνα και ο καφές από την επαρχία Κάφα της Αιθιοπίας. (σελ 158-162)

Shahnama: Επικό ποίημα για τους θεούς και ήρωες του αρχαίου Ιράν, γράφτηκε τον 10ο όμως αιώνα μ.Χ. από τον Firdawsi. (σελ 257)

Εσωτερικό του Τζαμιού Σελιμιγιέ, Έδρνη, ΤΟΥΡΚΙΑ. ΈΔΡΝΗ
https://gr.dreamstime.com/%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA-%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CF%84%CE%B5%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%85%CF%82-selimiye-%CE%B1-%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF-%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%B9%CE%B1-image70146767

Εικονομαχική διακόσμηση στη Ραβέννα Ιταλίας

https://orthodoxia.be/2020/03/22/%E1%BD%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CE%B8%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B9-%E1%BD%80%CF%80%CE%AF%CF%83%CF%89-%CE%BC%CE%BF%CF%85-%E1%BC%90%CE%BB%CE%B8%CE%B5%E1%BF%96%CE%BD-%E1%BC%80%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BD/

Ο Κωνσταντίνος Ε΄ ήταν φανατικός εικονομάχος. Πήρε το προσωνύμιο "Κοπρώνυμος" επειδή κυκλοφορούσε η φήμη ότι κατά την βάπτισή του αφόδευε.
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82_%CE%95%CE%84

https://www.protothema.gr/stories/article/1472939/eikonomahia-i-thriskeutiki-diamahi-pou-suglonise-ta-vuzadio-apo-to-726-os-to-843/AMP/

- Η Ειρήνη καταγόταν από πλούσια οικογένεια της Αθήνας και διακρινόταν για τη μόρφωση και την ομορφιά της.
- Μετά τον θάνατο του συζύγου της Λέοντα Δ΄, ανέλαβε την κηδεμονία του δεκάχρονου Κωνσταντίνου ΣΤ΄.
- Ήταν ήδη γνωστό πως ήταν εικονόφιλη: ενόσω ζούσε ακόμη ο Λέων Δ΄, είχαν βρεθεί εικόνες στο προσκέφαλό της.
- Έστειλε πρέσβεις στον Καρλομάγνο και αρραβώνιασε τον Κωνσταντίνο ΣΤ΄ με την κόρη του ρήγα των Φράγκων Ροτρούδη για να προσεγγίσει τους Φράγκους.
- Αφού διέλυσε τον εικονομαχικό στρατό, αποφάσισε αναστήλωση των εικόνων.
- Άραβες και Βούλγαροι πραγματοποιούσαν επιδρομές λόγω της αποδυνάμωσης του στρατού.
- Η Ειρήνη διέλυσε τον αρραβώνα του Κωνσταντίνου ΣΤ΄ με τη Ροτρούδη,για να μην ισχυροποιηθεί ο γιος της, και τον νύμφευσε, παρά τη θέλησή του, με τη Μαρία της Αμνίας.
- Το 790 ο Κωνσταντίνος ήταν είκοσι χρόνων και έπρεπε πια να αναλάβει την εξουσία. Αλλά η Ειρήνη και ο ευνούχος Σταυράκιος αντιδρούσαν. Όταν ο Κωνσταντίνος προσπάθησε να την εξορίσει, αυτή τον συνέλαβε. Επειδή όμως τον στήριζε ο στρατός, αναγκάστηκε να τον ελευθερώσει. Αμέσως αυτός ανακηρύχθηκε μονοκράτορας.
- Ύστερα από επτά χρόνια γάμου ερωτεύτηκε μιαν ακόλουθο της Ειρήνης, τη Θεοδότη· υποχρέωσε τη Μαρία να μπει σε μοναστήρι και παντρεύτηκε τη Θεοδότη. Το σκάνδαλο ήταν μέγα. Αλλά και αυτός ο γάμος ήταν μέρος του σχεδίου της Ειρήνης για να υπονομεύσει τον γιο της, δεδομένου ότι ήταν αυτή που του υπέβαλε την ιδέα, για να προκαλέσει την απέχθεια του λαού. Με τέχνασμα κατάφερε να τον συλλάβει και να τον τυφλώσει.
- Μετά την επικράτησή της η Ειρήνη τύφλωσε και εξόρισε τους γιους του Κωνσταντίνου Ε΄, των οποίων είχε ήδη κόψει τη γλώσσα. Τα Χριστούγεννα του 800 ο πάπας Λέων Γ΄ έστεψε στη Ρώμη τον Καρλομάγνο αυτοκράτορα Ρωμαίων, ο οποίος ζήτησε σε γάμο την Ειρήνη. Το γεγονός αυτό επέσπευσε την πτώση της…

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B9%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7_%CE%B7_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%B1

- Ο Μιχαήλ Γ΄, ο λεγόμενος Μέθυσος ανήλθε στον θρόνο σε ηλικία τριών ετών υπό την αντιβασιλεία της μητέρας του Θεοδώρας, με συνεπίτροπο τον πατρίκιο Βάρδα, αδελφό της Θεοδώρας, και άλλους δύο.
- Ήταν παραδομένος από μικρή ηλικία στα ποτά, στις ερωμένες και στις αρματοδρομίες, επικεφαλής συμμορίας ελεεινών που αναστάτωναν την Κωνσταντινούπολη με αισχρές φάρσες και βρομερά αστεία εις βάρος του πατριάρχη και της Θεοδώρας ακόμη.
- Φιλοδοξώντας ο Βάρδας να μείνει μόνος επίτροπος της βασιλείας, υπέβαλε στον Μιχαήλ τον φόβο ότι θα είχε την τύχη του Κωνσταντίνου ΣΤ΄ που τον τύφλωσε η μητέρα του Ειρήνη η Αθηναία και κατάφερε να κουρέψει μοναχές τη Θεοδώρα και τις κόρες της.
- Εν τω μεταξύ ο Μιχαήλ φέρεται να είχε φτάσει στα όρια της παραφροσύνης. Το βράδυ μεθυσμένος διέτασσε ακρωτηριασμούς κι αποκεφαλισμούς και το πρωί καλούσε τους καταδικασμένους στο επόμενο συμπόσιο. Κατασπατάλησε το δημόσιο χρήμα στα συμπόσια, στα άλογα και στους αρματηλάτες, αγωνιζόμενος και κινδυνεύοντας ο ίδιος.
- Ο Βασίλειος προσπάθησε να τον συνετίσει αλλά μάταια. Είχε γεννηθεί στην Αδριανούπολη και η οικογένειά του κι αυτός αιχμαλωτίστηκαν από τον Κρούμο. Ύστερα από ανταλλαγή αιχμαλώτων ήρθε στην Κωνσταντινούπολη, όπου διακρίθηκε για τη σωματική του δύναμη, τις κυνηγετικές του ικανότητες και την ιππευτική του δεινότητα.Ο Μιχαήλ ενθουσιάστηκε με τα χαρίσματα αυτά και τον κατέταξε στη φρουρά του.
- Τελικά ο Βασίλειος δολοφόνησε τον Μιχαήλ και έμεινε μόνος αυτοκράτορας, ιδρύοντας τη Μακεδονική δυναστεία.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%AE%CE%BB_%CE%93%CE%84

Επάνω:
Χρυσός σόλιδος με τη Θεοδώρα στη μία όψη. Στην άλλη όψη τα τέκνα της, η Θέκλα δεξιά και ο Μιχαήλ Γ' αριστερά.

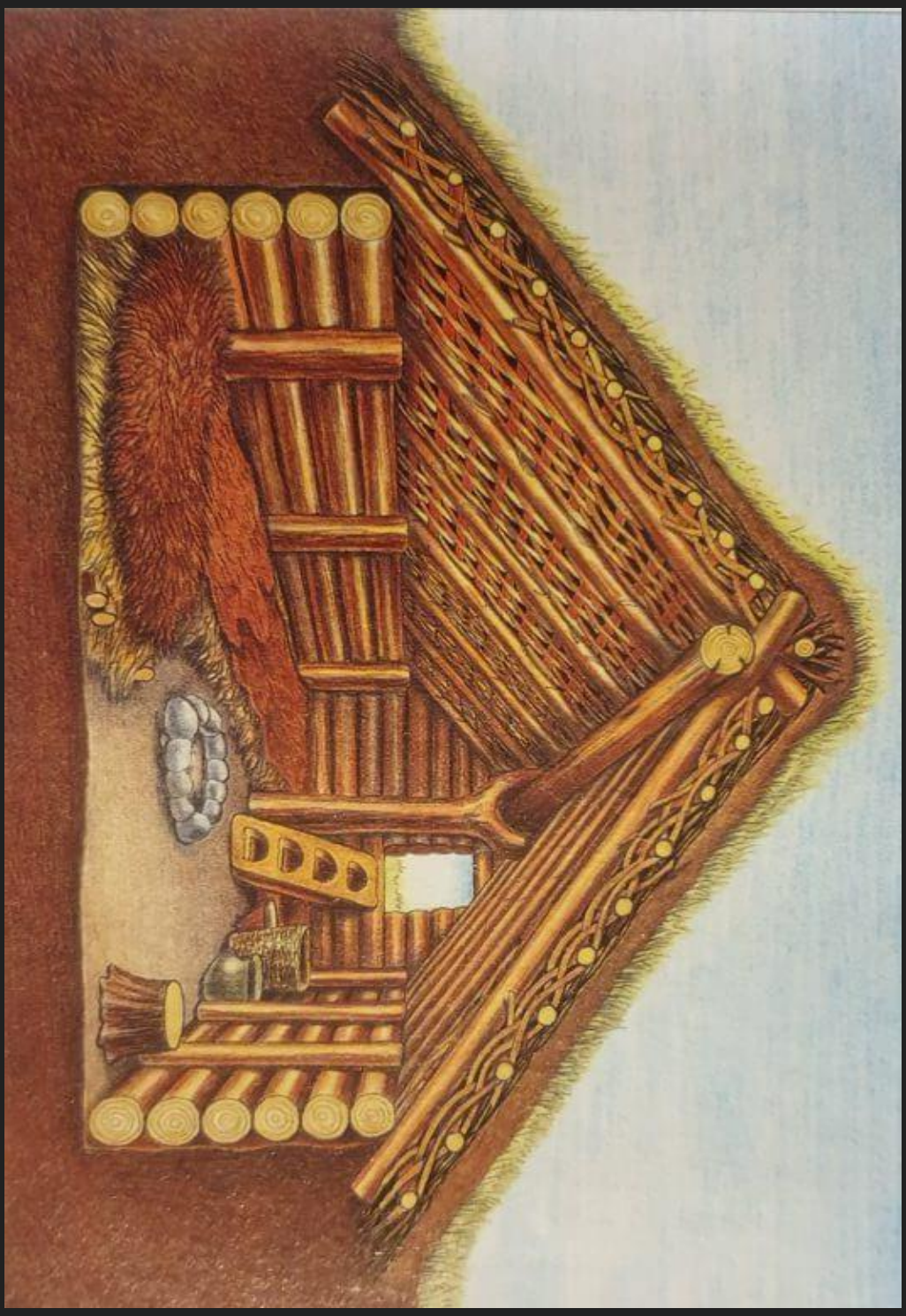
Κάτω:
Ο Μιχαήλ Γ΄ ως αρματοδρόμος στα ανάκτορα του Αγίου Μάμαντα.

Οι Σλάβοι τον 7ο-9ο αιώνα

Οι τόποι εγκατάστασής τους ήταν δίπλα σε ποτάμια ή κοντά σε έλη. Τα σπίτια τους ήταν καλύβες ημιυπόγειες. Τη μοναδική επίπλωση αποτελούσε ένας χαμηλός πάγκος για τραπέζι. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%BB%CE%AC%CE%B2%CE%BF%CE%B9#

https://medievalheritage.eu/en/2020/12/25/early-medieval-dwelling-houses-of-the-northern-slavic-region/

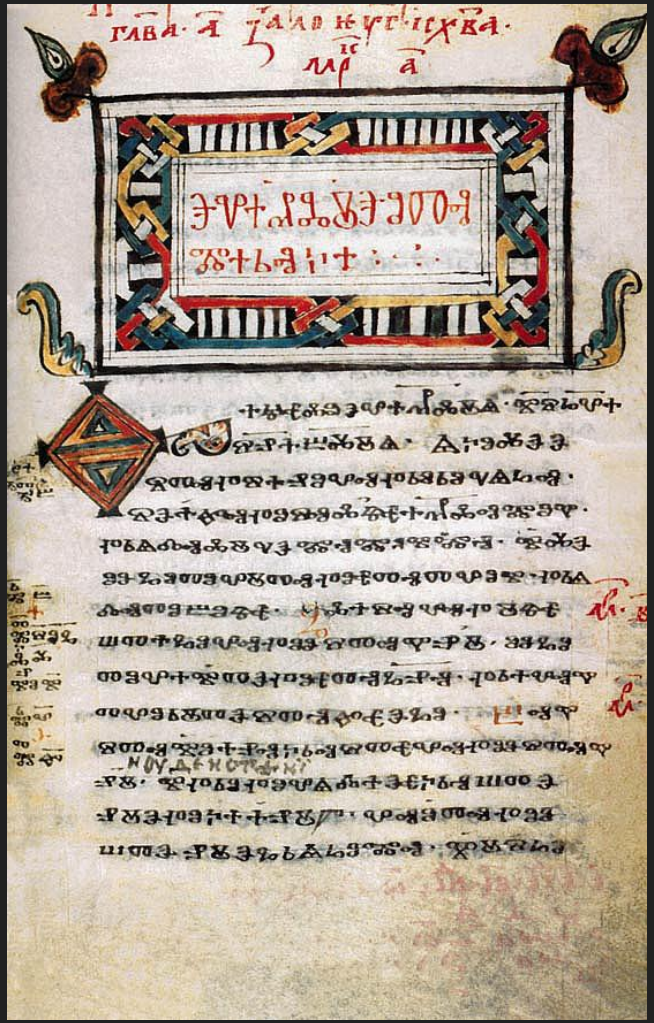

Η veche ήταν μια δημοφιλής συνέλευση μεταξύ ορισμένων σλαβικών λαών κατά τον Μεσαίωνα. https://en.wikipedia.org/wiki/Veche

Αναπαράσταση μεσαιωνικών σλαβικών ενδυμασιών
https://pin.it/2lXeq4iEg

Γλαγολιτικό αλφάβητο
Μετά το θάνατο του Κυρίλλου και του Μεθόδιου, το γλαγολιτικό αλφάβητο έπαψε να χρησιμοποιείται στη Μοραβία, αλλά οι μαθητές του συνέχισαν να το διαδίδουν στην Πρώτη Βουλγαρική Αυτοκρατορία, όπου όμως στη συνέχεια εκτοπίστηκε από το κυριλλικό αλφάβητο. Το Γλαγολιτικό αλφάβητο διατηρήθηκε μόνο από τους κληρικούς στην Κροατία.
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%BB%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%B1%CE%BB%CF%86%CE%AC%CE%B2%CE%B7%CF%84%CE%BF

Ο Κάρολος Μαρτέλος αναχαιτίζει τους Άραβες στο Πουατιέ της Γαλλίας (732)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Charles_Martel_at_Battle_of_Tours%2C_Great_Chronicles_of_France_%2827686528435%29.jpg?utm_source=commons.wikimedia.org&utm_campaign=index&utm_content=original

Ο Κάρολος Μαρτέλος διαιρεί το βασίλειο στους δύο γιους του.

https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Martel

Κάρολος Μαρτέλος
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%AD%CE%BB%CE%BF%CF%82

Πιπίνος ο Βραχύς
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B9%CF%80%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%82_%CE%BF_%CE%92%CF%81%CE%B1%CF%87%CF%8D%CF%82

Καρλομάγνος
https://www.economist.com/culture/2023/05/04/was-charlemagnes-base-really-in-italy-rather-than-germany

Φραγκία
https://www.worldhistory.org/trans/el/1-16764/u/

Άγαλμα Κυρίλλου και Μεθοδίου στα Σκόπια (αριστερά) και στην Πράγα (δεξιά)

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Skopje_-_Monument_of_Saints_Cyril_and_Methodius.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Charles_Bridge_St_Cyril%26Methodus.jpg

https://www.alamy.com/russian-alphabet-chart-featuring-characters-with-romanized-transliteration-image619939798.html

https://www.alamy.com/baba-yaga-the-witch-from-slavic-folklore-she-lives-in-the-forest-in-a-hut-on-chicken-leg-and-flies-in-a-mortar-covering-her-tracks-with-a-broom-wate-image433194136.html

Baba Yaga
Μάγισσα των Σλάβων που ζει στα δάση και προέρχεται ίσως από παλαιότερες παγανιστικές δοξασίες

https://www.atlasobscura.com/articles/who-is-baba-yaga

Κοινωνικές τάξεις στις πόλεις:

Κοινωνία της εποχής της Μακεδονικής δυναστείας https://www.slideshare.net/slideshow/k-43574224/43574224

Βυζαντινή κινητικότητα

Βασικό χαρακτηριστικό της βυζαντινής κοινωνίας σε όλη την περίοδο της ιστορίας της, εκτός από την ανισότητα, υπήρξε η κινητικότητα, καθώς κύριο κριτήριο για τη διάκριση σε τάξεις ήταν πάντα ο πλούτος με συνέπεια το πέρασμα από τη μια τάξη στην άλλη να είναι εφικτό. Η "Νεαρά" του Βασιλείου Β' (976-1025), το 996, δίνει ένα παράδειγμα αδύνατου που έγινε δυνατός.

Ο Φιλοκάλης λοιπόν ήταν ένας φτωχός και ειρηνικός χωρικός που εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις του προς το κράτος, όπως και τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας στην οποία ανήκε. Με τον καιρό όμως απέκτησε αξιώματα και, όταν έγινε πρωτοσπαθάριος, πήρε σταδιακά την κυριότητα όλης της κοινότητας. Ο αυτοκράτορας, επιθυμώντας να απομακρύνει από την αγροτική κοινότητα τον κίνδυνο που προερχόταν από τους αδύνατους που έγιναν δυνατοί, κατέστρεψε από τα θεμέλια όλα τα πολυτελή κτήρια του Φιλοκάλη και τον επανέφερε στην κατάσταση του απλού χωρικού, αφήνοντάς του μόνον όση γη κατείχε αρχικά και επιστρέφοντας στους αδύνατους ό,τι τους ανήκε.

Παρά το γεγονός ότι ένας αδύνατος μπορούσε να γίνει δυνατός ή το αντίθετο, ο κανόνας ήθελε τους Βυζαντινούς να γεννιούνται δυνατοί ή αδύνατοι οικονομικά και να πεθαίνουν στην ίδια κατάσταση, οι τελευταίοι μάλιστα μετά από μια ζωή σκληρών μόχθων.

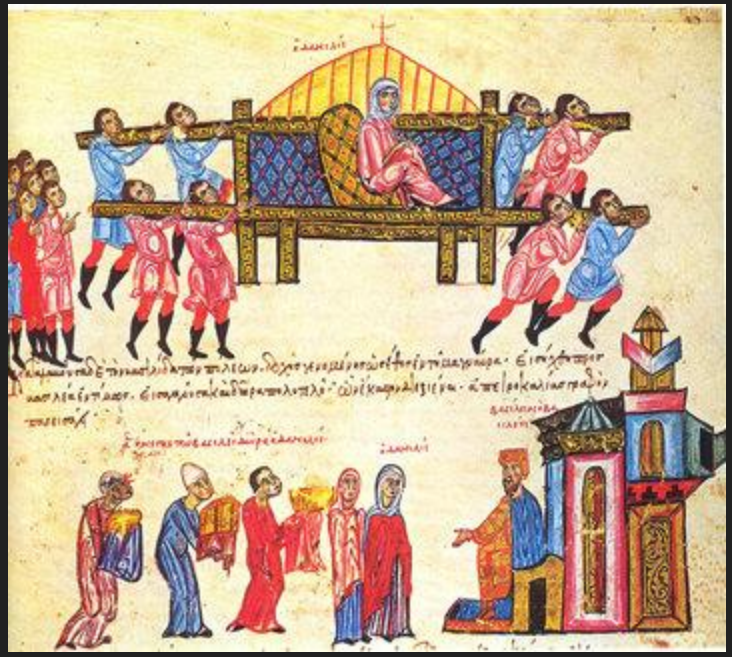
https://www.ime.gr/chronos/09/gr/k/867/main/k11.html

Επάνω Αριστερά: Νεαρός με τον γάιδαρό του

Επάνω Δεξιά: Μια δυνατή χήρα των μέσων του 9ου αιώνα, με το όνομα Δανιηλίδα, αναφέρεται στις πηγές ως ιδιοκτήτρια ενός αρχοντικού οίκου στην περιοχή των Πατρών. Εδώ μεταφέρεται από 300 δούλους στην Κων/πολη για να επισκεφτεί τον Βασίλειο Α΄.

Κάτω Αριστερά: Δυνατός καθισμένος σε θρόνο έξω από το σπίτι του

https://kelliteacher.weebly.com/komicroniotanuomeganuiotaalpha-kappaalphaiota-omicroniotakappaomicronnuomicronmuiotaalpha-8omicronsigmaf-11omicronsigmaf-alphaiota.html

Κάτω Δεξιά: Βυζαντινοί γεωργοί εισπράττουν τα ημερομίσθιά τους για την καλλιέργεια αμπελώνα

Ζωή στο Βυζάντιο
Από το βιβλίο Ε Δημοτικού

Καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο

Μεγάλο μέρος των Βυζαντινών ζούσε στην ύπαιθρο. Κατοικούσαν σε κωμοπόλεις και χωριά, αλλά και σε οικισμούς και σε αγροικίες χτισμένες γύρω από αυτά. Τα πιο πολλά χωριά ήταν χτισμένα στις πλαγιές λόφων πλάι σε πηγές, που ήταν και πηγή ζωής για τους κατοίκους τους. Στο κέντρο του χωριού ήταν η πλατεία και η μεγάλη εκκλησία. Εκεί τη μέρα της γιορτής του προστάτη Αγίου γινόταν τοπικό πανηγύρι. Παρόμοιες γιορτές και πανηγύρια γίνονταν και στα ξωκλήσια των χωριών και ιδιαίτερα σ' αυτά που γιόρταζαν την άνοιξη ή το καλοκαίρι.

Τα σπίτια της υπαίθρου ήταν ανάλογα με την οικονομική κατάσταση των ιδιοκτητών. Οι μικροκαλλιεργητές έμεναν σε ισόγειες στενόχωρες κατοικίες με χαμηλές πόρτες και μικρά παράθυρα. Οι Δυνατοί ζούσαν σε διώροφα σπίτια σκεπασμένα με κεραμίδια, με εξωτερική σκάλα και εξώστες, για θέα και αναψυχή. Στα «κατώγια» των σπιτιών και στον ασφαλισμένο περίβολό τους υπήρχαν κελάρια, πατητήρια και αποθήκες για τους καρπούς και τα τρόφιμα. Πλούσιοι και φτωχοί φρόντιζαν να μη λείπουν από το σπίτι τα απαραίτητα για τη διατροφή της οικογένειάς τους είδη. Το σιτάρι, το κρασί και το λάδι της χρονιάς ήταν στην πρώτη φροντίδα τους.

Οι γυναίκες είχαν την επιμέλεια του σπιτιού, των παιδιών, των τροφίμων και των φαγητών. Στις γεωργικές εργασίες έπαιρναν συνήθως μέρος μόνο στις περιόδους συγκομιδής των καρπών. Πολλές όμως εργάζονταν στο σπίτι υφαίνοντας και κεντώντας και άλλες σε εργαστήρια και καταστήματα αρωμάτων και μεταξιού.

Κάθε χωριό είχε τη δική του περιφέρεια γης, που ανήκε στους κατοίκους του. Γύρω από τους οικισμούς υπήρχαν κήποι και περιβόλια με καρποφόρα δέντρα και πιο μακριά κτήματα φυτεμένα με αμπέλια, ελιές και χωράφια σπαρμένα με δημητριακά. Πολλές περιοχές της υπαίθρου ήταν φυτεμένες με μουριές, που με τα φύλλα τους έτρεφαν μεταξοσκώληκες. Σε κάθε χωριό ακόμη υπήρχε κοινόχρηστη περιοχή με δάση και βοσκοτόπια για την προμήθεια ξύλων και για τη βοσκή των ζώων. Η καλλιεργήσιμη γη ανήκε σε μικροκαλλιεργητές και η πιο πολλή σε μεγαλοϊδιοκτήτες ή «Δυνατούς».

Οι κάτοικοι των στεριανών χωριών ήταν συνήθως γεωργοί και βοσκοί. Στα νησιά και στα παράλια ασχολούνταν με το ψάρεμα και τη ναυτιλία. Το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας το περνούσαν καλλιεργώντας τα κτήματά τους ή βόσκοντας τα ζώα τους. Το ψάρεμα και το κυνήγι όμως τους ευχαριστούσε ιδιαίτερα. Αρκετοί από αυτούς ακόμη ήταν τεχνίτες γεωργικών μέσων και εργαλείων, μεταφορείς και μικρέμποροι των αγροτικών προϊόντων.

Βυζαντινό καράβι

Φράσεις βυζαντινής προέλευσης

«Πάμε να τσιμπήσουμε κάτι».
Οι Βυζαντινοί, όπως και οι αρχαίοι, έτρωγαν τις στερεές τροφές με τα χέρια. Όταν έτρωγαν κρέας έπιαναν και τσιμπούσαν τη μερίδα τους με τα δάχτυλα. Από τη συνήθεια αυτή των Βυζαντινών έχει μείνει η φράση, που λέμε ως σήμερα στους καλεσμένους μας: Πάμε να τσιμπήσουμε κάτι (δηλαδή να φάμε).

«Αυτό μοσχοβολάει».
Οι κάτοικοι της υπαίθρου και ιδιαίτερα οι γυναίκες μάζευαν και χρησιμοποιούσαν αρωματικά φυτά, βότανα και λουλούδια για τον καλλωπισμό τους, τη μαγειρική και την παρασκευή αρωμάτων. Πολλά απ' αυτά τα πουλούσαν, και μάλιστα σε καλές τιμές. Πιο περιζήτητο από όλα αυτά για το άρωμά του ήταν ο μόσχος. Γι' αυτό εξακολουθούμε να λέμε ακόμη: Αυτό μοσχοβολάει ή αυτό το μοσχοπούλησε.

«Αυτός είναι ξεφτέρι».
Πολλοί Βυζαντινοί στα κυνήγια τους, αντί για σκύλους, χρησιμοποιούσαν εκπαιδευμένα απ' αυτούς γεράκια, τα ξεφτέρια όπως τα έλεγαν, για τη σύλληψη των θηραμάτων. Τα γυμνασμένα αυτά αρπακτικά ήταν περιζήτητα, επειδή δε λάθευαν στο κυνήγι τους. Γι' αυτό και σήμερα λέμε ξεφτέρια αυτούς που αναζητούν και πετυχαίνουν το στόχο τους.

Χάθηκε σαν το σκυλί στ' αμπέλι
Την εποχή που ωρίμαζαν τα σταφύλια, τακτικοί επισκέπτες των αμπελιών ήταν διάφορα ζώα όπως σκύλοι και αλεπούδες. Σ' αυτά τα ζώα άρεσαν πολύ τα σταφύλια. Για ν' αποφύγουν τις ζημιές οι αμπελουργοί έστηναν παγίδες, ώστε να τα πιάσουν, και κάποια έχαναν τη ζωή τους. Ο «Γεωργικός Νόμος» μάλιστα όριζε ότι: «εάν κάποιος στήσει παγίδα στην περίοδο καρποφορίας των αμπελιών και πέσει σ' αυτή σκύλος και πεθάνει, ο ιδιοκτήτης του αμπελιού δεν έχει καμιά ευθύνη και ο ιδιοκτήτης του σκύλου δεν πληρώνεται για τη ζημιά του ζώου του».

Οι βυζαντινές γυναίκες

Την πρώτη βυζαντινή περίοδο η νομοθεσία για τη γυναίκα παρέμεινε ίδια με τη ρωμαϊκή και συμπληρώθηκε με τις συνήθειες που βρήκε στην ανατολική αυτοκρατορία, μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στο Βυζάντιο. Οι συνήθειες αυτές ήθελαν τη γυναίκα να μένει διαρκώς στο σπίτι. Ενάρετη θεωρούσαν την ανύπαντρη που ήταν υπάκουη στον πατέρα της και την παντρεμένη που ήταν υποταγμένη στον άνδρα της.

Η νομοθεσία του Ιουστινιανού όμως, επηρεασμένη από το χριστιανικό λόγο και την επιμονή της αυτοκράτειρας Θεοδώρας, έδωσε αρκετά δικαιώματα στη γυναίκα μέσα στην οικογένεια και όρισε το γάμο ως «κοινωνία θείου και ανθρωπίνου Δικαίου».

Τα κορίτσια δεν πήγαιναν στο σχολείο. Έμεναν κοντά στη μητέρα τους και βοηθούσαν στις εργασίες του σπιτιού. Πλάι της ασκούνταν στη μαγειρική και στη φροντίδα των μικρότερων αδελφών τους. Μάθαιναν ακόμη να υφαίνουν, να κεντούν και να πλέκουν. Οι μητέρες που ήξεραν γράμματα, μάθαιναν στις κόρες τους ανάγνωση, γραφή, τραγούδια του λαού και ψαλμούς της εκκλησίας.

Η πιο συχνή έξοδός τους ήταν η μετάβασή τους στην εκκλησία, με τη συνοδεία των γονιών τους. Κι εκεί όμως παρακολουθούσαν τη λειτουργία από ξεχωριστό χώρο, το γυναικωνίτη. Έπαιρναν ακόμη μέρος στις οικογενειακές και τις τοπικές γιορτές, στις οποίες έβρισκαν ευκαιρία να χορέψουν και να διασκεδάσουν. Με τη συγκατάθεση των ανδρών ή των γονιών τους πολλές Βυζαντινές πήγαιναν στα δημόσια λουτρά της Πόλης.

Εικόνα: Γυναίκες σε θρησκευτική πομπή την εποχή του Ιουστινιανού

Η νόμιμη ηλικία του γάμου για τις γυναίκες άρχιζε στα δώδεκα χρόνια και για τους άνδρες στα δεκατέσσερα. Για το γάμο των κοριτσιών ήταν απαραίτητη η συγκατάθεση του πατέρα. Αν αυτός δε ζούσε, τη φροντίδα αυτή είχαν η μητέρα και οι μεγαλύτεροι αδελφοί τους.

Παρά τα εμπόδια των νόμων και των παραδόσεων, που όριζαν ότι «δεν επιτρέπεται στις γυναίκες να καθίζουν στο εργαστήρι, να πωλούν και να αγοράζουν», πολλές γυναίκες σταδιοδρόμησαν σε επαγγέλματα της αγοράς και ιδιαίτερα σε όσα είχαν σχέση με τα υφάσματα. Οι βυζαντινές πηγές μιλούν ακόμη για γυναίκες ιατρούς, μαίες, «δασκάλες κόμμωσης και ραπτικής», αλλά και ιδιοκτήτριες καταστημάτων τροφίμων. Παρουσίαση

Οι γυναίκες των αρχοντικών οικογενειών είχαν σημαντική παρουσία στην κοινωνική ζωή του Βυζαντίου. Πολλές από αυτές διακρίθηκαν ως αυτοκράτειρες και έπαιξαν ξεχωριστό πολιτικό ρόλο, πλάι στους άνδρες ή τους γιους τους. Τέτοιες ήταν η Αγία Ελένη, μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, η Ευδοκία, σύζυγος του Θεοδοσίου Β', η αυτοκράτειρα Θεοδώρα, σύζυγος του Ιουστινιανού, η Ειρήνη η Αθηναία και η Θεοδώρα, οι οποίες ως αυτοκράτειρες έδωσαν λύσεις στη μακρόχρονη διαμάχη της εικονομαχίας. Αρκετές βυζαντινές γυναίκες ακόμη διακρίθηκαν στα γράμματα, όπως η Άννα Κομνηνή στην ιστορία και η Κασσιανή στην υμνογραφία.

Οι βυζαντινές περιποιούνταν τον εαυτό τους και πρόσεχαν ιδιαίτερα την εμφάνισή τους. Φορούσαν μακριά πολύχρωμα μεταξωτά φορέματα, ζωσμένα με χάρη στη μέση, με ζώνη απλή ή χρυσοκέντητη. Οι νεότερες άφηναν τα μαλλιά τους μακριά «να πέφτουν στους ώμους και να σκιρτούν στον άνεμο». Οι μεγαλύτερες τα έπλεκαν και τα συγκρατούσαν με ελεφάντινα χτένια και χρυσές ή ασημένιες στέκες. Οι πιο πολλές στολίζονταν με χρυσά και αργυρά κοσμήματα κι έβαφαν τα φρύδια και τα μαλλιά τους με φυσικά χρώματα, που έφτιαχναν μόνες τους. Και όλες σχεδόν χρησιμοποιούσαν αρώματα που παρασκεύαζαν από βότανα και άνθη.

Σχολείο

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο δεν ήταν υποχρεωτική. Υπήρχαν μόνο ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία, που λειτουργούσαν σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια. Οι γονείς πλήρωναν δίδακτρα σε είδος ή χρήματα, ανάλογα με το επάγγελμά τους. Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία έξι ως οκτώ χρόνων.

Το βασικό σχολείο είχε τέσσερις τάξεις. Στις δύο μικρότερες οι μαθητές μάθαιναν να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν. Ασκούνταν ακόμη να ακούν προσεχτικά το δάσκαλό τους και να προφέρουν σωστά τα λόγια τους.

Στις μεγαλύτερες τάξεις διδάσκονταν ορθογραφία, γραμματική και αριθμητική. Αποστήθιζαν ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και από τους μύθους του Αισώπου. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν να τραγουδούν και να ψέλνουν.

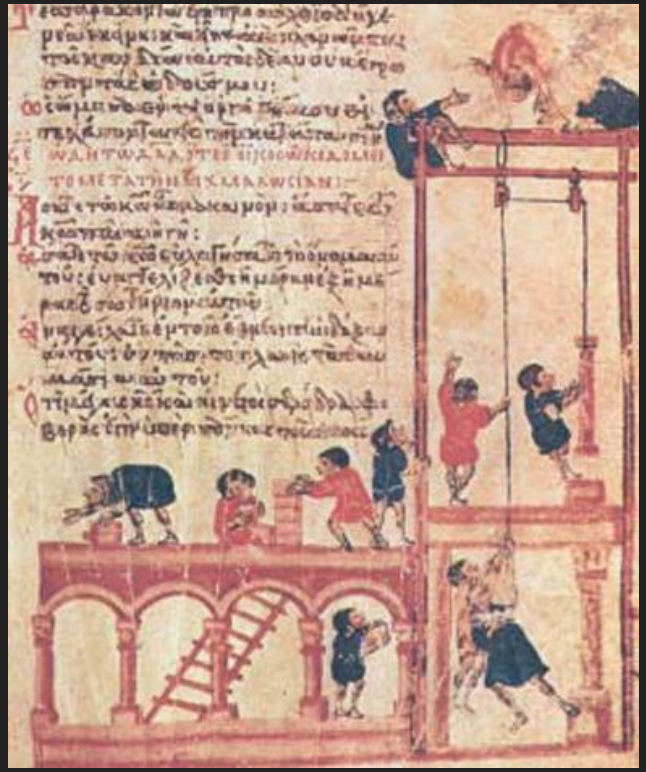
Στα εκκλησιαστικά σχολεία, εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους.

Τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών, που οι γονείς τους δεν είχαν να πληρώσουν δίδακτρα, δεν πήγαιναν σχολείο. Έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους και βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές. Την αγωγή αυτών των παιδιών αναλάμβαναν οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες. Αυτοί μάθαιναν στα παιδιά ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους και τα ασκούσαν να διατηρούν τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών. Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να κεντούν, να πλέκουν και να υφαίνουν.

Τα αγόρια που δεν πήγαιναν στο σχολείο μάθαιναν από μικρή ηλικία τέχνες κοντά σε ειδικούς τεχνίτες. Εκεί εργάζονταν, ως άμισθοι μαθητευόμενοι, συνήθως δύο χρόνια. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο δύο μαθητευόμενους. Ο σεβασμός των νέων αυτών προς το «αφεντικό» τους ήταν μεγάλος και συχνά κρατούσε για όλη τους τη ζωή.

Οι αίθουσες των σχολείων ήταν στενές και είχαν μικρά παράθυρα. Οι μαθητές κάθονταν σε ξύλινους πάγκους, σε χαμηλούς σκίμποδες, σταυροπόδι στο πάτωμα και συχνά όρθιοι. Ο γραμματιστής στήριζε τα βιβλία του σε αναλόγιο. Τα παιδιά έβαζαν τα σύνεργά τους σε ένα μικρό υφασμάτινο σάκο, το μάρσιπο. Συνηθισμένο αναγνωστικό τους ήταν το ψαλτήρι. Έγραφαν πάνω σε πλάκα με κοντύλι και έσβηναν μ' ένα μικρό σφουγγάρι. Εκτός από τις πέτρινες πλάκες υπήρχαν κι άλλες αλειμμένες με κερί. Σ' αυτές έγραφαν με μυτερό καλάμι. Στις μεγαλύτερες τάξεις έγραφαν με μελάνι πάνω σε παπύρους, σε περγαμηνές και σε χαρτί, από το 10ο αιώνα και μετά.

Οι τιμωρίες των μαθητών ήταν συνηθισμένο γεγονός στα βυζαντινά σχολεία. Το ραβδί και η βέργα ήταν απαραίτητα μέσα διδασκαλίας για την εποχή. Οι τιμωρίες αυτές, συνήθως, γίνονταν με την έγκριση ή την προτροπή των γονέων. Γονείς και δάσκαλοι πίστευαν ότι: «Ο μη δαρείς ου παιδεύεται».

Πολλά παιδιά των Βυζαντινών μάθαιναν οικοδομικές τέχνες

Πανεπιστήμιο

Τα μαθήματα που διδάσκονταν στις ανώτερες σχολές ήταν αριθμητική, γεωμετρία, μουσική, αστρονομία, φιλοσοφία, ρητορική και νομικά. Ιδιαίτερη σημασία οι Βυζαντινοί έδιναν στη σωστή προφορά της ελληνικής γλώσσας. Σε κάποια τμήματά των σχολών αυτών διδάσκονταν και οι ξένες γλώσσες, τις οποίες μάθαιναν επιλεγμένοι σπουδαστές.

Όλες οι βυζαντινές σχολές είχαν καλά οργανωμένες βιβλιοθήκες για τους μαθητές τους, αλλά και για άλλους αναγνώστες που ήθελαν να τις χρησιμοποιήσουν. Τα βιβλία ήταν σπάνια, αφού ήταν μόνο χειρόγραφα. Στις βιβλιοθήκες υπήρχαν οργανωμένα εργαστήρια, στα οποία καλλιγράφοι, λαϊκοί ή μοναχοί, αναλάμβαναν την αντιγραφή βιβλίων για τους αναγνώστες. Η τιμή τους ήταν ιδιαίτερα υψηλή, όταν ήταν εικονογραφημένα.

Οι γυναίκες, όπως αναφέρθηκε και αλλού, δεν είχαν τις ίδιες ευκαιρίες εκπαίδευσης με τους άνδρες. Στη μακρόχρονη βυζαντινή ιστορία δεν αναφέρονται πουθενά σχολεία για γυναίκες. Μόνον οι κόρες των εύπορων οικογενειών μπορούσαν να παρακολουθήσουν μαθήματα στο σπίτι, που γίνονταν από ιδιωτικούς δασκάλους για τις ίδιες ή και τους αδελφούς τους.

Σκηνή από τη διδασκαλία των νόμων στο Πανεπιστήμιο της Πόλης

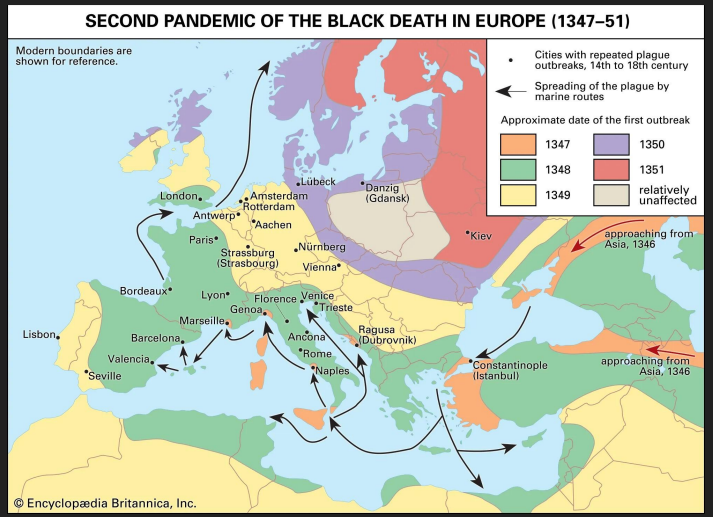
Ο Πατριάρχης Φώτιος (3ος αριστερά) συζητά με τους μαθητές του

Μαύρος Θάνατος

Έχοντας ξεκινήσει από την Κίνα και την Εσωτερική Ασία, ο Μαύρος Θάνατος αποδεκάτισε τον στρατό του Κιπτσάκ Χαν Τζανίμπεγκ, ενώ πολιορκούσε το γενουατικό εμπορικό λιμάνι της Κάφφα (τώρα Θεοδοσία) στην Κριμαία (1347). Καθώς οι δυνάμεις του διαλύονταν, ο Τζανίμπεγκ χρησιμοποίησε καταπέλτες για να εκτοξεύσει πτώματα μολυσμένα με πανώλη στην πόλη, σε μια προσπάθεια να μολύνει τους εχθρούς του.

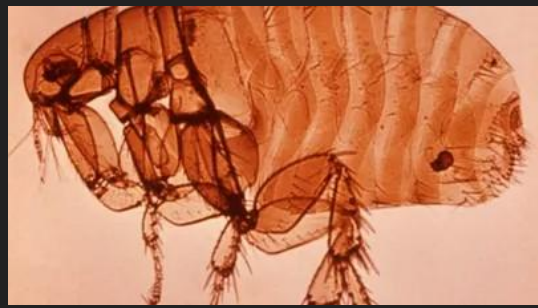
https://www.britannica.com/event/Black-Death

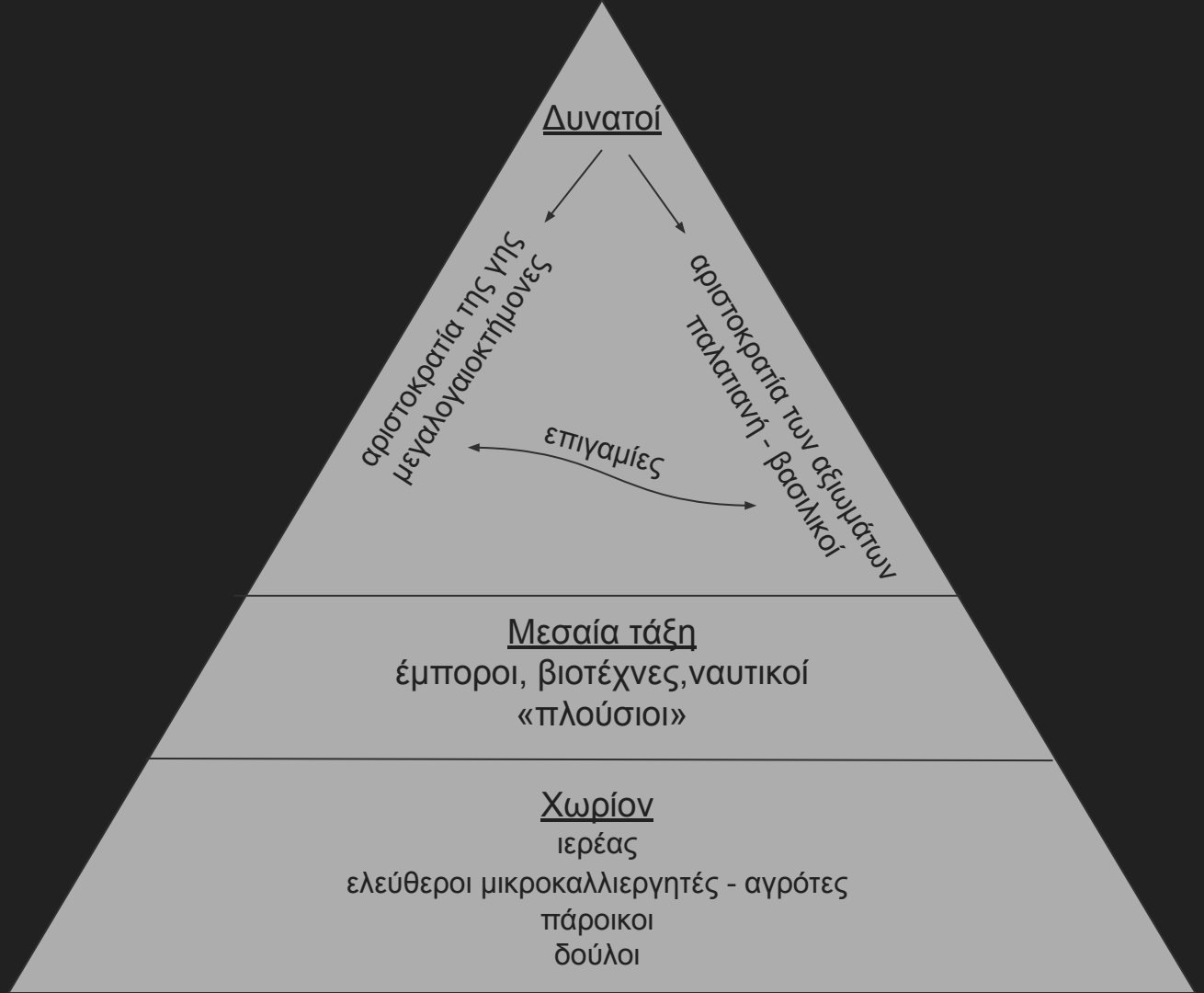

Μαστιγωτές Αδελφοί του Σταυρού μαστιγώνονταν οι ίδιοι κατά τη διάρκεια της Μαύρης Πανώλης, γιατί πίστευαν ότι ήταν τιμωρία από τον Θεό για τις αμαρτίες των ανθρώπων.

Ο ψύλλος του ανατολικού αρουραίου (Xenopsylla cheopis) ήταν ο κύριος φορέας για τη μετάδοση του βακτηρίου Yersinia pestis.

Δυνατοί
αριστοκρατία της γης
μεγαλογαιοκτήμονες
αριστοκρατία των αξιωμάτων
παλατιανή - βασιλικοί
επιγαμίες
Μεσαία τάξη
έμποροι, βιοτέχνες,ναυτικοί
«πλούσιοι»
Χωρίον
ιερέας
ελεύθεροι μικροκαλλιεργητές - αγρότες
πάροικοι
δούλοι

Ο Λουδοβίκος 14ος ή βασιλιάς Ήλιος ήταν ο μακροβιότερος μονάρχης στην Ευρώπη, αφού κυβέρνησε 72 χρόνια, από την ηλικία των 5 ετών έως τον θάνατο! Ο Λουδοβίκος καθόταν σε έναν θρόνο που λειτουργούσε και ως λεκάνη τουαλέτας, (κάτι σαν τις σημερινές καρεκλίτσες για τους τετραπληγικούς…) μια συνήθεια που σε συνδυασμό με το γεγονός ότι, ο βασιλιάς έκανε μπάνιο μόνο τρεις φορές στη ζωή του, καταλαβαίνετε ότι η γαλλική αυλή έκλεινε τη μύτη της... Για να κρύψει τη δυσοσμία, ο Λουί είχε μια ομάδα χημικών, υπεύθυνη για την παραγωγή αρωμάτων, με τα οποία περιχυνόταν.

https://www.ethnos.gr/history/amp/222227/loydobikoside28099oibromeressynhtheiestoybasiliakaihemmonhtoypoyypoxreosetisgynaikesnagennoynxaplomenesmexrishmera
Εικόνα από
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Louis_XIV_of_France.jpg

Με τη φράση η μεγάλη δυσωδία (αγγλ. The Great Stink) περιγράφεται το καλοκαίρι του 1858 στο Λονδίνο, μια περίοδος που στιγματίστηκε από την έντονη οσμή ανθρώπινων περιττωμάτων στον ποταμό Τάμεση.

https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Stink

Καλλιτεχνική απεικόνιση του νερού του Τάμεση

ό.π.

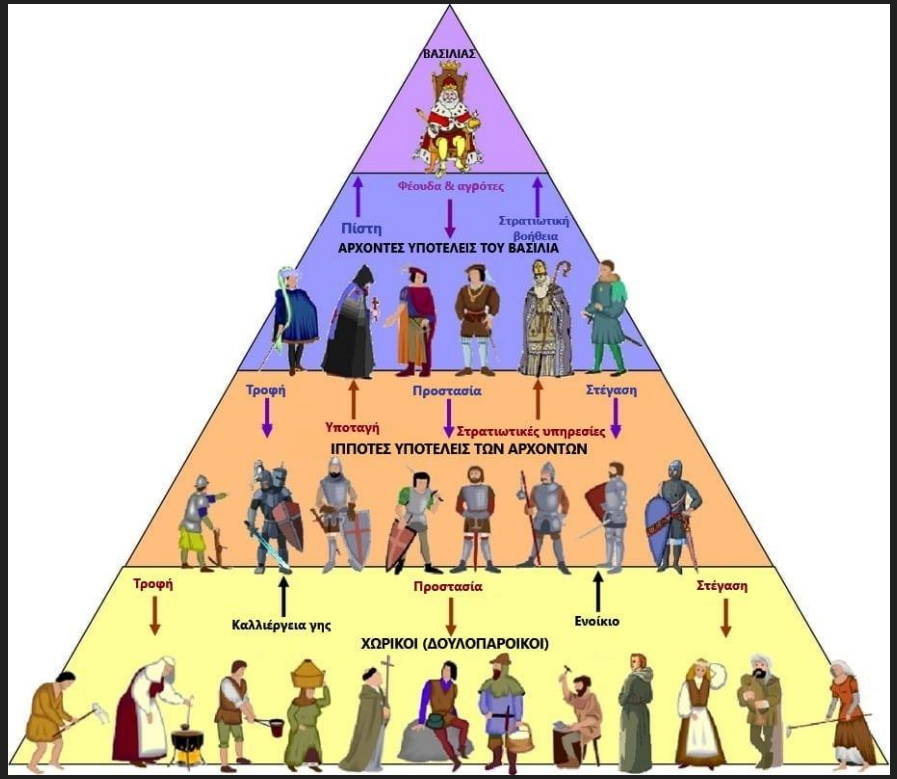

Πρόσφορο Ορθοδοξίας και Όστια Καθολικών

https://xrysoskoufaki.gr/wp-content/uploads/2025/08/prosforo-iero-psomi-e1755073623944.jpg
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f6/J1246bTaalBocaueChurchPeterfvf_09.JPG?utm_source=commons.wikimedia.org&utm_campaign=inde
utm_content=original

Φεουδαρχικά κρατίδια στη Γαλλία του 1477 & Πυραμίδα της φεουδαρχίας https://chilonas.com/2021/11/08/https-wp-me-p1op6y-fvv/

The Haymaking: Pieter Bruegel the Elder, 1565

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_haymaking,_by_Pieter_Bruegel_(I).jpg

Zomer, oogster
Pieter Brueghel the Younger, 1623

Αγρότες θερίζουν και κάνουν διάλειμμα για φαγητό

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pieter_Brueghel_de_Jonge_-_Zomer,_oogster.jpg

Ο Ρολάνδος ορκίζεται πίστη στον Καρλομάγνο· από χειρόγραφο

https://simple.wikipedia.org/wiki/Feudalism

Η φεουδαρχία ήταν ένα κοινωνικό και πολιτικό σύστημα. Υπήρχε στην Ευρώπη κατά τον Μεσαίωνα , μεταξύ 9ου και 15ου αιώνα. Υπό τη φεουδαρχία, ο βασιλιάς κατείχε όλη τη γη του βασιλείου του . Ωστόσο, ο βασιλιάς έδινε δώρα γης (που ονομάζονταν φέουδα) στους άρχοντες ή τους ευγενείς και αυτοί συνάπταν συμφωνία με έναν υποτελή. Οι υποτελείς επέτρεπαν στους αγρότες, που ονομάζονταν δουλοπάροικοι, να ζουν σε τμήματα της γης τους. Οι υποτελείς προστάτευαν επίσης τους δουλοπάροικους από τη βία. Σε αντάλλαγμα, ένας δουλοπάροικος έπρεπε να πληρώνει φόρους και να εργάζεται άμισθος στα χωράφια του υποτελούς.

Απεικόνιση δουλοπάροικων που θερίζουν σιτάρι υπό τις διαταγές ενός άρχοντα, περίπου το 1310 στην Αγγλία

https://en.wikipedia.org/wiki/Serfdom_in_England

Η ζωή των αγροτών κατά τον Μεσαίωνα ήταν πολύ δύσκολη. Βασιζόταν στη γεωργία και το 90% της γεωργίας ήταν δημητριακά. Η γεωργία βρισκόταν σε πολύ πρώιμο στάδιο και επικεντρωνόταν στην άμεση προμήθεια . Οι ευγενείς κατείχαν τη γη και δεν εμπιστεύονταν την καινοτομία, έτσι οι νέες γεωργικές τεχνικές δεν εμφανίστηκαν μέχρι το τέλος του 11ου αιώνα. Εισήχθη η τριετής εναλλαγή: η επιφάνεια της γης χωριζόταν σε τρία μέρη και οι καλλιέργειες γίνονταν εναλλάξ. Τη μία χρονιά καλλιεργούνταν σιτάρι, την επόμενη χρονιά δημητριακά. Την τρίτη χρονιά, η γη αναπαυόταν. Οι δουλοπάροικοι εργάζονταν για να συντηρήσουν τον κλήρο και την αριστοκρατία, καθώς σε μια φεουδαρχική κοινωνία βρίσκονταν στο κατώτερο στρώμα. Παρά το γεγονός ότι αποτελούσαν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

https://www.uv.es/uvweb/master-history-formation-western-world/en/news/feudalism-focal-point-middle-ages-1285932067018/Novetat.html?id=1286191851797

Υποτελείς αγρότες
https://kids.britannica.com/kids/article/feudalism/353125

Η περιβολή (λατ. vestitura, investitura · γαλλ. investiture · γερμαν. Lehnung) είναι μια τελετή που περιλαμβάνει τη συμβολική παράδοση του φέουδου από τον άρχοντα στον υποτελή του.

Διακρίνεται από τον φόρο τιμής (homagium, hominium), με τον οποίο ο υποτελής δήλωνε τον εαυτό του «άνθρωπο» του επικυρίαρχού του. Με αυτόν τον τρόπο αναλάμβανε την ευθύνη να του παρέχει τις υπηρεσίες, ιδίως στρατιωτική και αυλική υπηρεσία, που προέκυπταν από την ιδιοκτησία ενός φέουδου. Ο φόρος τιμής δημιουργούσε έναν προσωπικό δεσμό μεταξύ υποτελούς και άρχοντα, ενώ η περιβολή αφορούσε την «υλική» πτυχή του φεουδαρχικού συμβολαίου.

Η περιβολή ακολουθούσε κανονικά την απόδοση φόρου τιμής. Ο υποτελής τοποθετούσε στα χέρια του ένα αντικείμενο που συμβόλιζε την ακίνητη περιουσία που επρόκειτο να μεταβιβαστεί (έναν σβόλο χώματος, ένα κλαδί δέντρου, ένα κοτσάνι σιταριού, ένα μαχαίρι, ένα μπαστούνι ή ένα γάντι ή ράβδο, σπαθί, δαχτυλίδι).

Η τελετή απονομής έλαβε χώρα παρουσία δύο μαρτύρων, οι οποίοι επιλέγονταν ως επί το πλείστον από τους ομοίους του νέου υποτελούς. Συνοδευόταν από την καταβολή ενός τέλους στον επικυρίαρχο.

Μετά την τελετή ανάθεσης, συντάσσονταν ένα επίσημο έγγραφο (enfeffment) που δινόταν στον υποτελή και χρησίμευε ως απόδειξη κατοχής.

https://www.encyclopedia.com/history/modern-europe/ancient-history-middle-ages-and-feudalism/investiture

Homagium ή hommage ήταν η τελετή κατά την οποία ένας φεουδάρχης ενοικιαστής ή υποτελής ορκιζόταν σεβασμό και υποταγή στον φεουδάρχη άρχοντά του. Ήταν μια συμβολική αναγνώριση στον άρχοντα ότι ο υποτελής ήταν, κυριολεκτικά, ο άνθρωπός του (homme). Ο υποτελής γονάτιζε και ένωνε τις παλάμες του σαν να προσευχόταν. Ο άρχοντας τοποθετούσε τα χέρια του πάνω από τα χέρια του υποτελούς, ενώ ο υποτελής έκανε μια σύντομη δήλωση ότι ανήκε στον άρχοντα. Οι δύο μερικές φορές φιλιόντουσαν στο στόμα (osculum) για να συμβολίσουν τη φιλία τους.

https://en.wikipedia.org/wiki/Homage_(feudal)

Fig. 17.—King Charlemagne receiving the Oath of Fidelity and Homage from one of his great Feudatories or High Barons.—Fac-simile of a Miniature in Cameo, of the " Chronicles of St. Denis." Manuscript of the Fourteenth Century (Library of the Arsenal).

Η τελετή commendatio περιλάμβανε δύο ή τρία στάδια:

1. Homagium

Ο υποτελής εμφανιζόταν χωρίς καπέλο και όπλο ως ένδειξη υποταγής του στο θέλημα του άρχοντα και γονάτιζε μπροστά του. Ο υποτελής ένωνε τα χέρια του μπροστά του σε απόλυτο σημάδι υποταγής, στην τυπική χριστιανική στάση προσευχής, και τα τέντωνε ενωμένα προς τον κύριό του.

Ο άρχοντας με τη σειρά του έπιανε τα χέρια του υποτελούς ανάμεσα στα δικά του, δείχνοντας ότι ήταν ο ανώτερος στη σχέση. Ο υποτελής ανακοίνωνε ότι επιθυμούσε να γίνει «ο άνθρωπός» του και ο άρχοντας ανακοίνωνε την αποδοχή του.

https://en.wikipedia.org/wiki/Commendation_ceremony#

2. Fealty
Μετά το homagium, ο υποτελής έβαζε τα χέρια του πάνω σε μια Βίβλο ή σε ένα λείψανο αγίου και ορκιζόταν ότι δεν θα έβλαπτε ποτέ τον άρχοντα με κανέναν τρόπο και ότι θα παρέμενε πιστός.

Ένα παράδειγμα όρκου: «Υπόσχομαι ότι στο μέλλον θα είμαι πιστός στον Κύριο, δεν θα του προκαλέσω ποτέ κακό και θα τηρήσω πλήρως το homagium με καλή πίστη και χωρίς δόλο».

https://www.castlesandmanorhouses.com/life_11_commendation.htm

3. Investitura
Ο κυρίαρχος παρέδιδε στον υποτελή ένα υλικό αντικείμενο που συμβόλιζε τη γη ή το αξίωμα που του παραχωρούσε. Αυτό μπορούσε να είναι ένας σβώλος χώματος, ένα κλαδί δέντρου, ένα λάβαρο, ένα γάντι ή ένα δαχτυλίδι.

Ο Harold δίνει όρκο στον Δούκα της Νορμανδίας
Bayeux tapestry 1066-1082

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bayeux_Tapestry_scene23_Harold_sacramentum_fecit_Willelmo_duci.jpg